

RÁKÓCZI ÚTI SÉTÁK

Hasonlatok

Ezek a Rákóczi út igazi nagy napjai. Ezüstvasárnap, aranyvasárnap meg a közte levő hétköznap délutánok: hőmpölyög a tömeg a Baross tértől a Múzeum körútig. Nem mintha különben néptelen lenne ez az útvonal. Alighanem ez az az út, amelynek járdáin a legnagyobb a népsűrűség. Aki ismeri Pestet, az ismeri a Rákóczi utat is. Budapest nincs Rákóczi út nélkül. És mégis, legalábbis legjobb tudomásom szerint, fővárosunknak ez a nevezetessége egyetlen versben vagy slágerszövegben sem szerepel.

Hajnál felé a vendégek dalolják, hogy Váci utcán, Váci utcán, Kosztolányi irt az Üllői úti fákról, valaki arról, hogy neki az Oktogon a Place Pigalle és a Nagykörút a Grand Boulevard s így tovább. A Rákóczi út azonban marad a Rákóczi út. Legfeljebb azt szokták emlegetni, hogy a bécsi Maria Hilferstrasse az osztrák Rákóczi út. Viszont legjobb tudomásom szerint még senki nem mondta, hogy a Rákóczi út a magyar Maria Hilferstrasse. Nem tudom, miért, de szegény Rákóczi útról nekem mindig a rajta járó 7/C jelzésű autóbusz jut az eszembe: gyakran járunk rajta, de nem kedveljük.

Hajdanában-danában viszont azt emlegették, hogy a Rákóczi út olyan, mint az élet: az eleje színház, a közepe kórház, a vége temető. Persze ez a mondas már több mint ötven esztendeje nem érvényes. Akkoriban bontották le a Nemzeti Színházat, amely valahol a mai Rákóczi út — akkoriban még Kerepesi út — és a mai Múzeum körút sarkán emelkedett. A színház átköltözött a Rákóczi út közepére, a mai Blaha Lujza térre, de azóta azt is lebontották. Rádásul már az a régi szokás is kiment a divatból, hogy a nagy halottak menete végigvonuljon a Kerepesi úti temetőig. Így hát a régi szólásmondásból ma már csak annyi érthető, hogy a közepén ott a kórház. Igaz; városrendezési okokból már többször elhatározták, hogy nem lesz ott, de anyagi okokból mindannyiszor elhatározták, hogy mégis ott hagyják. Most már régen nem Rókus Kórház a neve, hanem egykori neves orvosáról. Semmelweis Ignácra neveztek el. Egyébként pedig nem a főváros, hanem a Pest megyei tanács tulajdona. Általában: a Rákóczi utat osztiák meg a fővárosiak a leginkább a vidékiekkel. Ők ott lépnek be Pestre, ahol a Rákóczi út végződik: a Baross téren, a Keletinél. S elindulnak nyugati irányba, s elmerészkednek a Kiskörútig, az Extra Áruházig. Itt kaphatók — elméletileg — az olyan méretű ruhadarabok, amelyek másutt nem kaphatók. Talán ezért van az, hogy az áruház fokozatosan rátért a normál méretek árusítására.

Kávéház helyett is áruház

A Rákóczi út egyébként is az áruházak, az üzletek utcája. Nincs az országban talán olyan árucikk, amely ezen az útvonalon ne lenne megkapható. Az Extra oldalán egymás után következnek az áruházak, elsőként a Verseny Áruház, amely a Guttmann-sarkon található. A sark az áruházról kapta a nevét. A régi tulajáról, akinek a boltját államosították, de a sarokról valahogyan elfeledkeztek. A Guttmann áruházban árultak egykor a reklámszövegek szerint elszakíthatatlan nadrágot. A mai hirdetések szerényebbek, csak azt ígéri: a Verseny reggel 9-től este 9-ig nyitva tart. S a szegény eladók az elnyúlhatatlanság, de azért ne tessék feltételezni, hogy néhány száz méterrel odébb, a Csillagban csupa csillag árusít. Hát hiába, ilyenkor, karácsony előtt esücsforgalomra, behívják a nyugdíjasokat is. Akárcsak még feljebb, a Lottóba. ahol a vásárló kihúzhatja a lutrit. A Lottóval szemben van aztán a Corvin, „legnagyobb áruház, legnagyobb választék”. Ami azt illeti, az áruház nem túlságosan nagy.

Van ezenkívül még a Rákóczi úton Otthon Áruház is s rengeteg különféle szaküzlet. Sok ruhabolt, Keravill, óraékszer-, ajándékolt, játékbolt, cipőbolt, textilüzlet, sőt könyvárúhá is. Ez utóbbit egy eszpresszóból és néhány más üzletből építették át. Általában egyre tünedeznek a kávéházak, eszpresszók a Rákóczi úton. Valamikor régen — most a Csillag van a helyén — itt volt például a híres-nevezetes Ostende, amelyet 1910-ben nyitottak meg, igazi ezüsttükros kávéház volt. A húszas évek közepe táján ebben az épületben, a kávéház fölött kezdte meg működését egy lakásban a Magyar Rádió. S mivel a kávéházban egymást váltva cigány-, rajkó- és dzsessz-zenekar játszott, jobb helyet nem is találhattak volna maguk-

nak. Ha éppen baj volt a műsorról, lekapcsolták a kávéházba, Scherz Ede bácsi, az első bemondó csak úgy házikabátban leszaladt, bekonferálta a „helyszíni közvetítést”, s az ügy el volt intézve. Tessék elképzelni, ha a Magyar Televízió a vele egy épületben levő Technika Házából csak úgy ukmukfuk elkezdené közvetíteni az ottani muzsikát.

Az Emkében is kapható

Az Emke azonban még mindig dacol az idővel. Csaknem nyolc évtizede áll a mai helyén. Törzsközönsége azonban többször változott. Legtovább a Nemzeti Színház művészei jártak ide a próbák szünetében. Aztán járnak oda hírlapírók is. De vigyázat: aki kéziratpapír fölé görnyedve rója a sorokat az Emke asztalánál, nem biztos, hogy hírlapíró. Lehet, hogy csupán olyan ember, aki megszokta: nem illik fényes nappal, munkaidő alatt tétlenül üldögélni egy kávéházban. Ma már a többség az Emkében nem csinál magának gondot abból, hogy semmittevőnek nézik. Sőt meglehetősen ferde szemmel nézi az oda egy-egy kávéra beugró dolgozókat: piszok emberek, munkából élnek és mégis kávéházba járnak.

Hát igen. A Rákóczi út, amely valaha a város szélét jelentette, ma már tulajdonképpen belvárosnak számít, tehát errefelé nem szokás a razzia. Néhány évtizede annál sűrűbben jártak erre a detektívek, többek között az erkölcserendeztetől is. A híres Magyar bácsi, aki állítólag jól ismerte a város valamennyi rosszslányát, vastag bambuszpálcájával naponta kétszer-háromszor is végigsétált az útvonalon. Jaj volt annak, aki megszegte az általa ellenőrzött szakma szabályait. És hogy Magyar bácsi mégis jószágos hírébe került, annak egyetlen oka, hogy a szakmának alig voltak szabályai. Most meg az a helyzet, hogy nem illik egy kávéházban a hölgyvendégeket hatóságilag zaklatni. Az igaz, hogy az Emke már régen különböző engedély nélküli árusok tanyája. Az első világháború alatt csempészcigaretta, a második világháború előtt kivándorló-útlevélet, a második világháború után dollárt lehetett itt kapni. Újabbban már Tonik is van.

Az Emke épületét egyébként egy évtizede árkádostították. Az egyik oszlopon áll az emléktábla, amely Blaha Lujzának állít emléket, aki egy ideig a mai Emke-házban lakott. A Rákóczi úti árkádostítási program annak idején nagy vitát váltott ki a lakosságban. Széles körben vitatták, hogy mi legyen a Rákóczi út sorsa. Rengeteg érv hang-

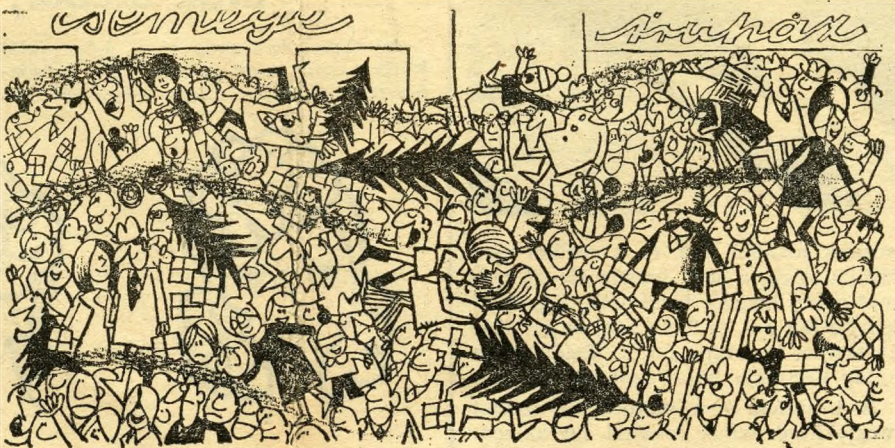
aluljárót az ilyen közönségtől. Ma már csak hébe-hóba kell intézkednie. Ami természetesen nem jelenti azt, hogy az aluljáró megszűnt volna a fiatalok randevühelye lenni. Naponta több ezren adhatnak itt találkát egymásnak. S ugyancsak itt gyülekeznek esténként a szenvedélyes újságotolvasók, akik nem tudják kivárni, hogy másnap reggel kiveviszi vagy nem viszi ki a posta előfizetett lapjukat. Úgy éjjél körül, amikor már kaphatók a másnap lapok, pontosan nyomon lehet követni az érdeklődést. Léteznek események, amelyeket a lapok tájékoztatása szerint az olvasók nagy többsége élénk figyelemmel kísér, de valahogyan a nagy többségből ilyenkor véletlenül sem jár erre senki.

A tumultus ellen

Mindhárom aluljáróból le lehet jutni a metróba, amely ismét csak a Rákóczi út alatt halad. Újabb bizonyíték, hogy itt van a legnagyobb forgalom a fővárosban. A metró sokat könnyített a Rákóczi úti már-már elviselhetetlen terhein, lehetővé téve egy újabb vitát. Tárgya: ha majd elkészül a metró teljes vonala, megszüntessék-e a föld feletti villamosközlekedést a Rákóczi úton vagy sem.

Mindkét megoldásnak vannak hívei. A villamosellenesek azzal érvelnek, hogy minek a villamos, ha van metró és van autóbusz. A villamospártiak, hogy mit ér a metró és az autóbusz, ha nincs villamos. A villamosellenesek rámutatnak, hogy a villamos nélküli Rákóczi úton meggyorsulna a forgalom. A villamospártiak idézik a régi közmondást, mely szerint lassan járj, tovább érsz, továbbá a világ néhány városában éppen most állítják vissza az évtizedekkel ezelőtt megszüntetett villamosközlekedést. A vita — legalábbis eddig — szerencsére nem nyilvánosan folyik. A döntést ráérünk megtudni, ha várunk a 44-esre és másnap reggelig nem jön. Vagy ha majd a Közlekedési Múzeum tudományos munkatársai ülnek „utaskísérők” helyett a 44-esen, s két forint múzeumi belépőt szednek a villamosjegy mellé.

Sajnos az egész Rákóczi út kissé avított. Az elmúlt húsz évben föld felett nem épült semmi, s bár az épületeket helyrehozták, a legtöbb üzletet átépítették, megszépíteni alig sikerült. És mégis, szomorú, de így van: a Rákóczi úton, amely Pestnek a legrégebbi idők óta keletre vezető főútvonala, s amely már a XVIII. század végén kezdett beépülni, alig akad műemlék épület, s ami van, az sem az igazi. Új épületet pedig nem húztak rajta. Igaz, üres te-

(Mészáros András rajza.)

zett el, amelyet nem vettek figyelembe. Viszont rengeteg érvet figyelembe vettek. Az árkádostítás végül is beváltotta a hozzá fűzött reményeket. Eső ellen tökéletes védelmet nyújt. S ugyan-csak beváltotta a reményeket az aluljáró is. Sőt mind a három eddig elkészült aluljárónak, amelyeket kivétel nélkül a Rákóczi út vonalán építettek.

Megtisztították

Az első, az Astoriáról elnevezett, például azért, mert építői azt remélték, hogy a fővárosiak azért előbb-utóbb elfelejtik, hogy leszakadt „a hangfogó álmennyezet”. Igazuk volt, már soha nem jut az eszünkbe. A Baross téri azért, mert tényleg pompásan sikerült, a híddal együtt, ami ellen tiltakoztunk, mert Duna-hidakhoz vagyunk szokva. S legjobban a Blaha Lujza téri aluljáró vált be, mert a hatóságok számára rengeteg munkát takarít meg. Ha megszökik a javítóintézetből néhány lány vagy néhány fiú, együtt lehet őket elfogni. Itt látható mindig először a legújabb huligándívat is. A rendőrség azonban, úgy látszik, mégsem szereti az effajta kényelmet, s megtisztította az

lek is alig akad — talán három — az egyik a háborúban lebombázott bérház telke, a Rákóczi út és Akácfa utca sarkán. Oda valószínűleg egy új sajtóház kerül majd. Pompás, mert ha kinézünk a jelenlegi szerkesztőségéből, szembenézhetünk kollégáinkkal. Ha viszont ők kinéznek az ablakon, bennünket láthatnak. Ily módon valamennyien szem előtt lennénk. Adná a sors, hogy a ház valóban felépüljön, s ez legyen a Rákóczi út legszebb épülete. Hadd irigyeljük egyszer az újságírókat is.

Mi, újságírók, egyébként nem vagyunk irigy emberek. S szeretnénk, ha mindenkinek mindenből lenne. Örömmel figyeljük az élénk Rákóczi úti forgalmat, az üzletek gazdagodó kirakatait, a csomagokkal siető vásárlók hadát. Örülünk, hogy egyre több dolog lehet kapni a Rákóczi úton. Be is mentem az egyik nagy ruhaüzletbe, megkérdeztem a vezetőt: miért csak a Váci utcában van 91 700 forintos bunda a kirakatban, náluk miért nincs? A vezető megnyugtatót: csak városrendezési okokból nem tartanak. Ha lenne ilyen bundájuk, még nagyobb lenne a tónus a Rákóczi úton.